

Rozhodčí smlouva patří spolu s volbou rozhodců, rozhodováním rozhodčího tribunálu (rozhodců) a vykonatelností rozhodčího nálezu mezi základní atributy rozhodčího řízení.¹ Dohoda stran o předložení jejich sporů k rozhodnutí v rozhodčím řízení je oprávněně nazývána „základním kamenem moderního rozhodčího řízení v mezinárodním obchodním styku.“² Rozhodčí řízení je v současnosti často využívaným způsobem řešení sporů v mezinárodním obchodním styku,³ ačkoliv obecná právní úprava rozhodčího řízení umožňuje jeho aplikaci i na další právní vztahy. V posledním desetiletí můžeme sledovat i zvyšující se počet rozhodčích řízení, jejichž stranou jsou české subjekty. Narůstající množství rozhodčích doložek, které jsou českými subjekty uzavírány, a to nejen ve vztazích s mezinárodním prvkem, je možné vysvětlit jak obecnou vhodností rozhodčího řízení pro mezinárodní obchodní vztahy, tak i stále výraznější otevřeností české ekonomiky vůči zahraničí. Výhody rozhodčího řízení, které jsou zvláště oceňovány, spočívají zejména v možnosti stran zvolit rozhodce, a to s přihlédnutím k jejich odbornosti a zkušenostem s řešením určitého okruhu sporů, a ve větší rychlosti řízení, které je navíc oproti státním soudům méně formální. Rozhodčí řízení má však i své nevýhody, na které dále upozorním.

Stalo se již pravidlem, že zejména obchodní společnosti s mezinárodní účastí při uzavírání obchodních smluv trvají na uzavření rozhodčí smlouvy (nebo její sjednání alespoň upřednostňují). Bohužel stále ještě nebyla překonána určitá nedůvěra některých českých, a to zejména středně velkých a menších podnikatelských subjektů v rozhodčí řízení jako vhodný alternativní způsob řešení sporů, naproti řešení sporů státními soudy. Vzhledem k předmětu své činnosti i tyto subjekty nezdědka uzavírají smlouvy v mezinárodním obchodním styku. Pokud uvážíme nechuť zahraničních subjektů podrobit se případnému soudnímu řízení v České republice, a to i z důvodu rizika jeho zdlouhavosti, je pochopitelná snaha o uzavírání smluv obsahujících rozhodčí doložku i s těmito menšími a středně velkými českými podnikatelskými subjekty. Nemusí se nutně jednat pouze o kupní smlouvy nebo například nájemní smlouvy ve velkých obchodních nebo administrativních centrech. Při uzavírání smluv v mezinárodním obchodním styku však účastníci takové smlouvy věnují zřejmě veškerý čas a energii domlouvání transakce a formulaci příslušné smlouvy, takže rozhodčí

doložka bývá spíše automaticky zařazovanou součástí takovéto smlouvy. Často tedy dochází k podcenění formulace rozhodčí smlouvy, ke které směřuje pozornost stran bohužel až v okamžiku, kdy dojde ke vzniku nějakého sporu mezi nimi. V takové chvíli přichází otázky týkající se platnosti rozhodčí smlouvy, pravomoci rozhodců, rozhodného práva apod.

Existující a platná rozhodčí smlouva je základem pravomoci rozhodčího soudu (rozhodců). Oba instituty, tedy rozhodčí smlouva a pravomoc rozhodců, jsou vzájemně propojeny. Ve své práci se tedy zaměřím nejen na každý zvlášť, ale budu sledovat také jejich vzájemnou souvislost, a to včetně důsledků způsobených výběrem místa konání mezinárodního rozhodčího řízení. Česká republika je v oblasti mezinárodního rozhodčího řízení vázána několika významnými mezinárodními úmluvami. Pro posouzení jednotlivých institutů mezinárodního rozhodčího řízení v České republice je tedy nezbytné srovnání i s normami obsaženými v těchto úmluvách.

Tato práce si neklade za cíl zabývat se celým rozhodčím řízením, avšak pro větší přehlednost řešené problematiky jsem zařadila na začátek této práce i část shrnující základní rysy typů rozhodčího řízení.